

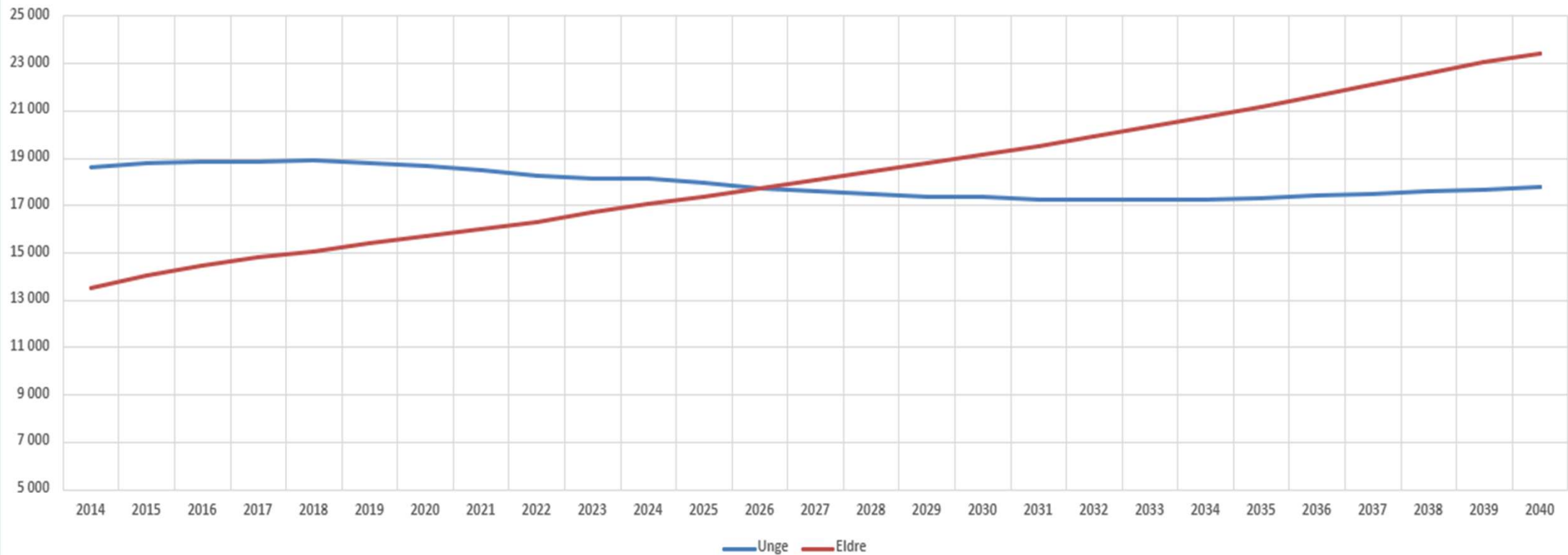
Kommunedirektørens forslag til Handlings- og økonomiplan 2025-28

Hovedutvalget for oppvekst og utdanning, 20. november 2024

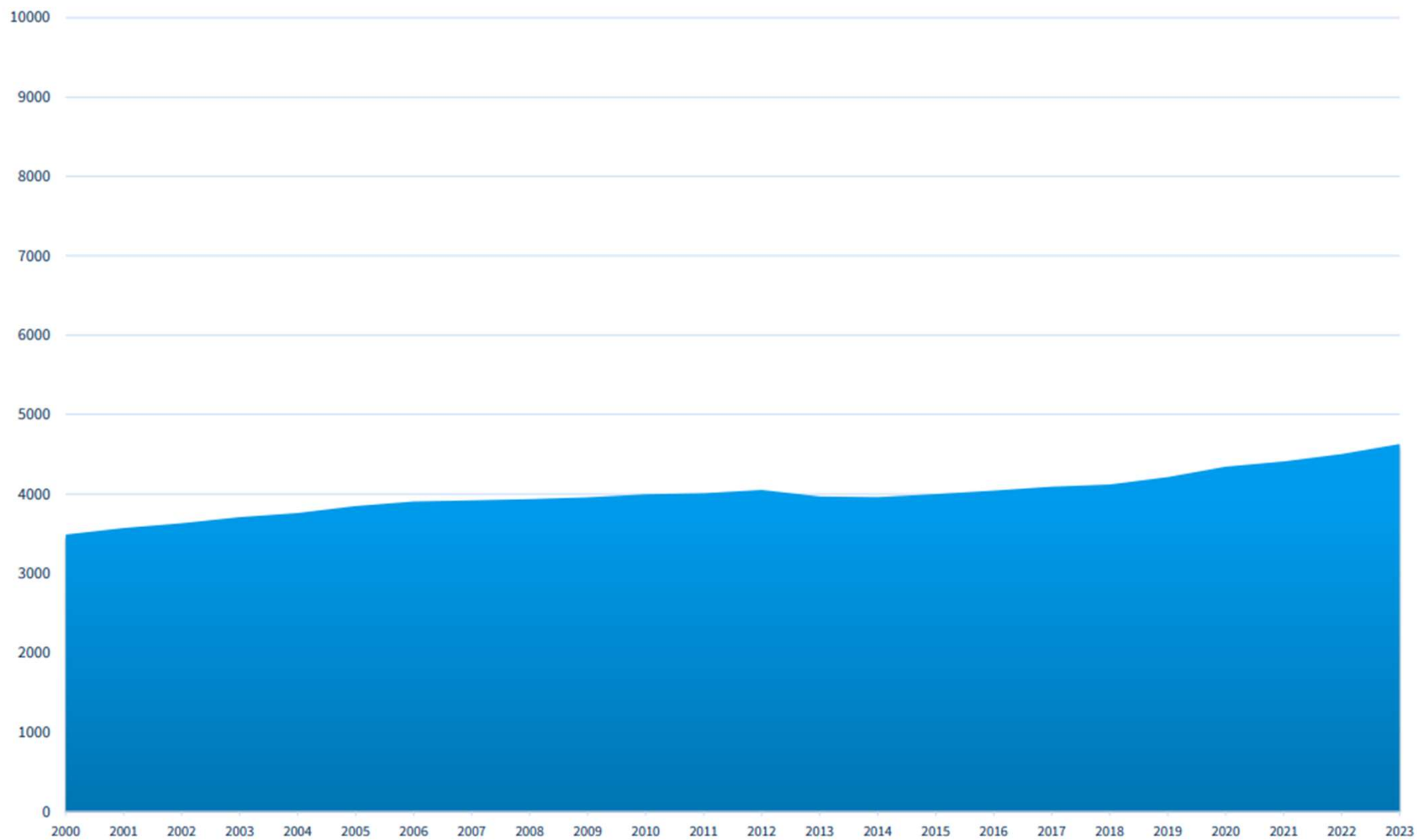

Unge 0-15 år vs eldre 67+, MMM-alternativet

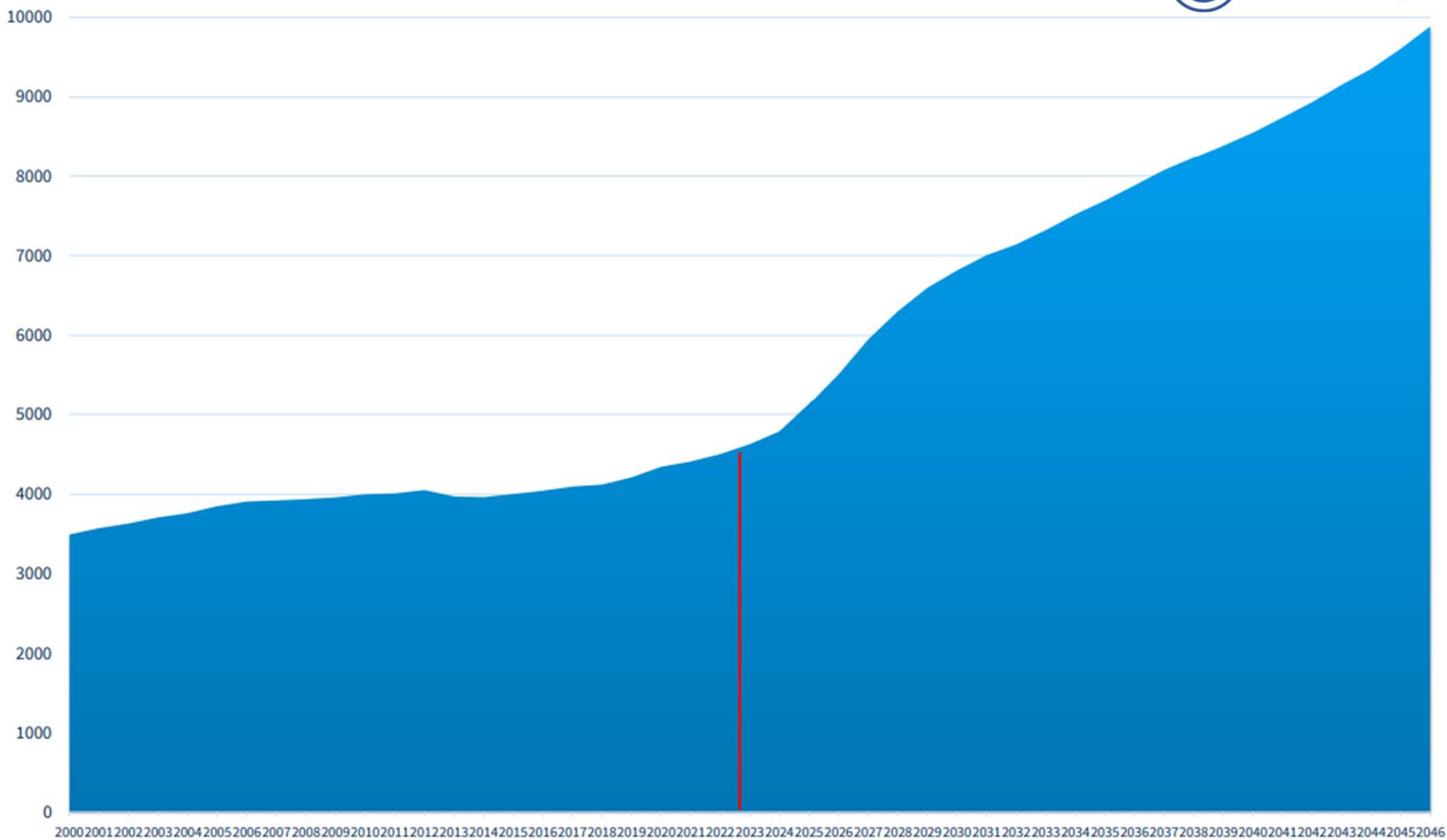

Blå linje: Innbyggere i alderen 0-15 år
Rød linje: Innbyggere i alderen 67 år og eldre

Antall innbyggere 80+ i Drammen

Antall innbygger 80 + i Drammen

BEVAR
SKOLENE
P M M

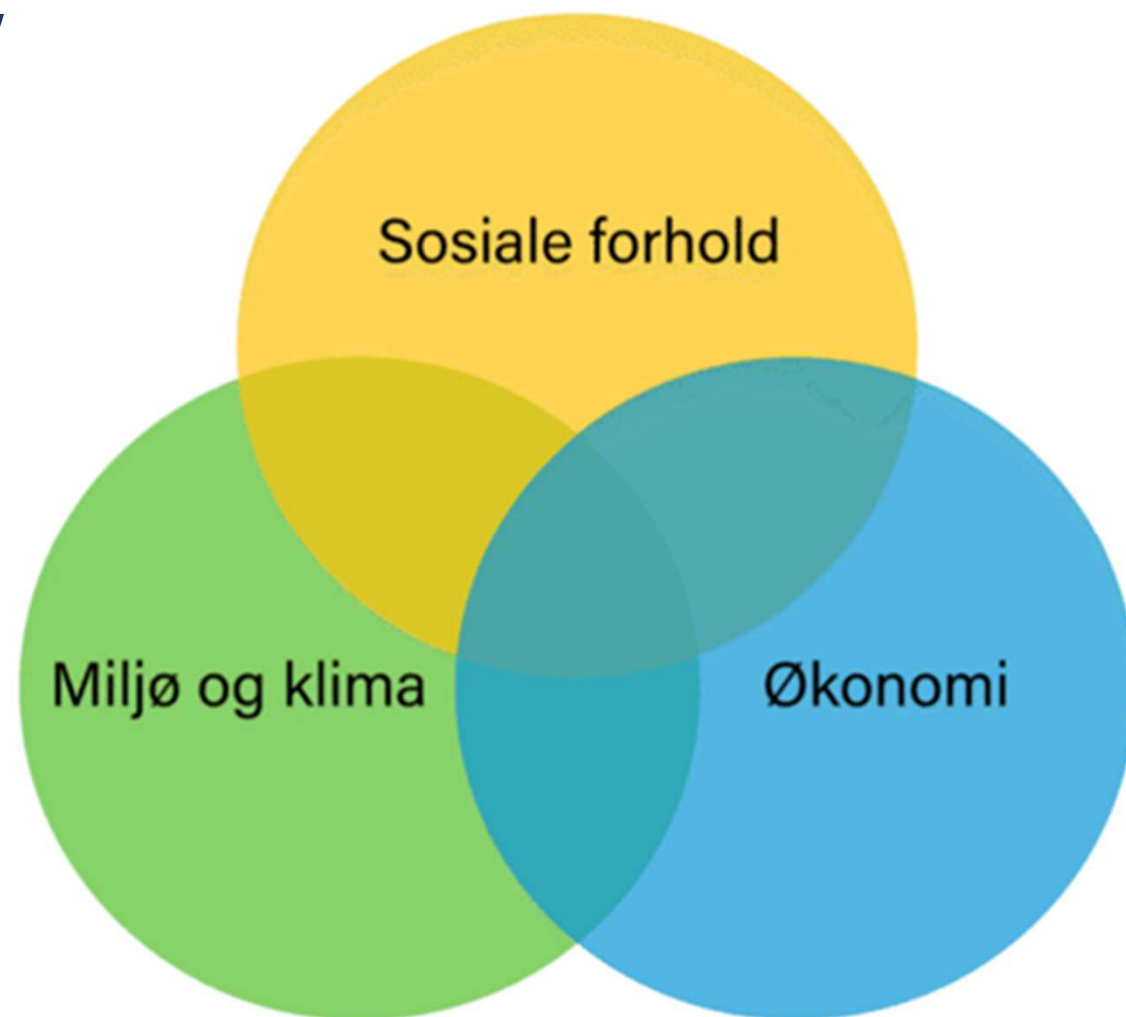

Kommunelovens krav

- §14-1 Grunnleggende krav til økonomiforvaltningen

Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid.

Nytt inntektssystem

- Endringer i inntektssystemet gir Drammen kommune rundt 130 millioner kroner i ekstra inntekter.
- Dette er svært tiltrengte midler, men dette er kun med på å dekke noe av den langvarige underfinansieringen av kommunesektoren.
- Endringene i inntektssystemet løser på ingen måte Drammen kommunes økonomiske utfordringer, og behovet for omstilling i egen drift er i realiteten det samme som før.

Krever et mer rettferdig inntektssystem

Ekstra penger til kommunene

- Regjeringen foreslo fredag 1. november å gi en ekstrabevilgning til kommunene på 4,3 milliarder kroner i 2024 og 2025.
- Denne beskjeden kom etter at kommunedirektøren hadde avsluttet arbeidet med tallene, så det er ikke alle tallene som står i forslaget som presenteres i dag, som er gyldige lenger.
- Midlene tilføres kommunene som ekstra rammetilskudd med likt beløp per innbygger.
- For Drammen kommune utgjør dette om lag 81 millioner kroner i året.
- Basert på regjeringens signaler er det lagt til grunn at bevilgningene videreføres utover 2025.
- I tillegg økes rammetilskuddet med 3,6 millioner kroner fra 2025 som følge av uteglemt helårseffekt i statsbudsjett grunnet virkning av redusert kontantstøtteperiode fra 1. august 2024.

Økonomisk bærekraft

- Tiltakene som ble vedtatt i kommunestyret i saken om økonomisk bærekraft, er innarbeidet i forslaget til handlings- og økonomiplan.
- De ulike tiltakene er innarbeidet i driftsbudsjettet for hvert enkelt hovedutvalg/programområde.
- Det forventes at effekten av tiltakene vil være på 116 millioner kroner i 2025 og at de siste drøye 60 millionene gir effekt i 2026.

Innsparingstiltak

P01 Fjerne lokale moderasjonsordninger i SFO

P01 Reduksjon åpningstid SFO

P02 Fjerne lokale moderasjonsordninger i barnehage

P02 Prøveprosjekt for styrket bemanning i barnehager avvikles

P02 Sentralt opptak barnehage

Sum Innsparingstiltak

Netto driftsresultat (oppdatert)

Her betyr minus overskudd

	2025	2026	2027	2028
Netto driftsresultat	- 179.701'	- 219.283'	- 156.612'	- 156.859'

- Oppdaterte tall viser nå et samlet netto driftsresultat i planperioden på 713 millioner kroner.
- Dette utgjør i gjennomsnitt 1,82 prosent av totale inntekter.
- Driftsresultatet ligger dermed rundt kravet til sunn kommuneøkonomi på 1,75 prosent.
- Resultatet viser likevel en avtakende tendens de to siste årene i perioden, og vil ikke være tilstrekkelig til å finansiere både egenfinansiering av investeringer og avsetning til selvkostfond vann og avløp.

Minimumskrav i 2025: Balanse

- Programområdene har fått budsjetttrammer tilpasset dagens drift pluss demografi og fratrukket vedtatte innsparingstiltak.
- Kravet til alle programområdene er at de som minimum skal gå i balanse neste år.
- Ved behov skal det iverksettes tiltak for å holde budsjettene

Leseveiledning

- Handlings- og økonomiplanen får fra og med i år en ny struktur.
- Handlingsdelen og økonomidelen er integrert for å få en tettere og tydeligere kobling mellom innsats og økonomiske rammevilkår.
- Planen er innrettet etter FNs bærekraftsdimensjoner (sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft) og tar utgangspunkt i kommunens utfordringer.
- For å løse kommunens utfordringer er det definert felles satsingsområder knyttet til hver bærekraftsdimensjon.
- NB! I papirversjonen er det feil sidetall i innholdsfortegnelsen.

Dokumentets oppbygging

- Del 1
- Den innledende delen beskriver:
 - rammebetingelser som gir omstillingsbehov
 - overordnet økonomi
 - omtale av bærekraftsdimensjonene
 - noen forutsetninger for å lykkes
- Del 2
- For hvert hovedutvalg er det beskrevet hvordan tjenestene bidrar til å nå målene, hvilke tiltak/handlinger som foreslås gjennomført og hvilke økonomiske rammer de har.
- Del 3
- Omtale av:
 - klima
 - regional utvikling og internasjonalisering
 - organisasjonsutvikling
 - eierstyring og eierskap

Hovedutvalget for oppvekst og utdanning

Sammen skaper vi velferd - satsingsområdene

- Ansvarsområdene til hovedutvalget for oppvekst og utdanning er av stor betydning for Drammens sosiale bærekraft og berører alle kommunens satsingsområder
 - trygge og attraktive lokalsamfunn
 - aldersvennlig samfunn
 - god oppvekst og utdanning
 - sosial utjevning – inkludering og samfunnsdeltakelse
 - mangfold som ressurs
 - levevaner og fysisk aktivitet
 - vold- og kriminalitetsforebygging

Sammen skaper vi velferd - rammer og ambisjoner

- Arbeidet med oppfølging av oppvekstreformens mål om forebygging og tidlig innsats er godt i gang.
- Behov for god kvalitet på det forebyggende arbeidet og tverrfaglig innsats for å møte ulike utfordringer.
- Ambisjoner om å bidra til at færre barn og unge faller utenfor de sosiale fellesskapene og at flere fullfører videregående skole.
- Tiltak som kan løses innenfor økonomisk ramme, blir prioritert.

Sammen skaper vi velferd - prioriterte innsatsområder

- For å lykkes med ambisjonene har hovedutvalget fire prioriterte innsatsområder:
 - trygge og gode oppvekst- og læringsmiljøer
 - gi like muligheter for alle barn og elever
 - gi tidlig innsats og hjelp tilpasset barn og familiers behov
 - fremme god helse og livskvalitet gjennom hele livet

Sammen skaper vi utvikling og vekst - satsingsområdene

- Ansvarsområdene til hovedutvalget for oppvekst og utdanning har virkemidler til å styrke kommunens utfordrings- og satsingsområder knyttet til:
 - flere i arbeid
 - økonomisk omstilling og tydelig prioritering i kommuneorganisasjonen

Sammen skaper vi utvikling og vekst - rammer og ambisjoner

- Behov for å rette innsatsen mot at mange unge dropper ut av skolen og ikke fullfører videregående opplæring.
- Ledig kapasitet i skolebygg må utnyttes ved endringer i skolegrenser og sambruk med andre tjenester.
- Barnehagene vil vurdere utvidet feriestenging med mål om å nærme seg balanse i driften.
- Ambisjon om å gjennomføre nødvendig økonomisk omstilling, slik at det skapes handlingsrom for å utvikle og iverksette nye og gode tiltak.

Sammen skaper vi utvikling og vekst - prioriterte innsatsområder

- For å lykkes med ambisjonene har hovedutvalget to prioriterte innsatsområder:
 - motvirke ungt utenforskap
 - bidra til nødvendig omstilling i kommunen

Sammen skaper vi et grønnere Drammen

- satsingsområdene

- Ansvarsområdene til hovedutvalget for oppvekst og utdanning har virkemidler til å styrke kommunens miljømessige bærekraft innenfor disse områdene:
 - ivareta klima- og naturhensyn i kommunens planlegging
 - redusere klimagassutslipp
 - energiomstilling i drammenssamfunnet

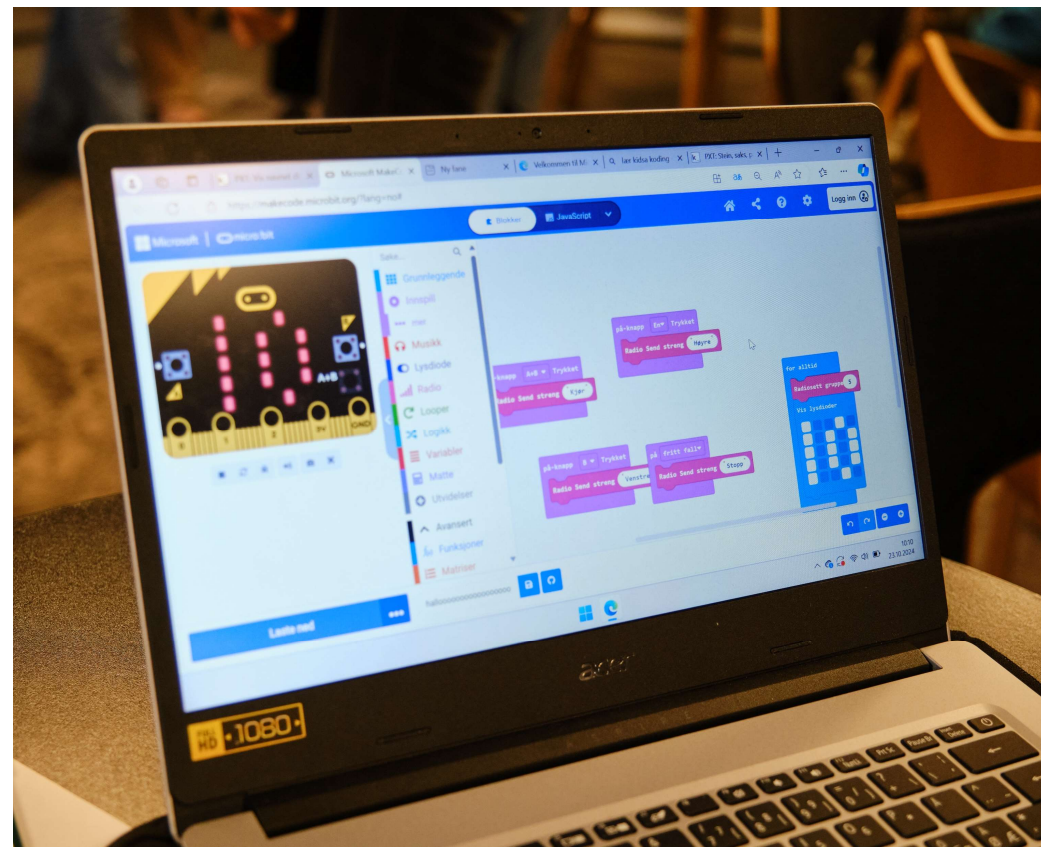

Sammen skaper vi et grønnere Drammen

- rammer og ambisjoner

- Opplæring i kildesortering i barnehagene.
- Skolebesøk på gjenvinningsstasjonen.
- Skolene og barnehagene jobber aktivt for å redusere matsvinn.
- Noen av skolene er med på «grønne klasserom» og «skolehager».
- Ordningen med sirkulering av digitale enheter i grunnskolen skal evalueres og forbedres i løpet av planperioden.
- Ambisjoner om tryggere ferdsel rundt skolene.

Sammen skaper vi et grønnere Drammen

- prioriterte innsatsområder

- For å lykkes med ambisjonene har hovedutvalget dette prioriterte innsatsområdet:
 - stimulere til at flere går i barnehage, skole, fritidsaktiviteter og jobb
- Følgende tiltak gjennomføres i tråd med klimabudsjettet:
 - sirkulering av digitale enheter i grunnskolen
 - grønne klasserom i grunnskolen

Det økonomiske utfordringsbildet (skole)

- Vedvarende nedgang i barnetallet medfører reduksjon i budsjettammer.
- Kostnadene til å ivareta barn med store, og varige hjelpebehov øker i skolen.
- Økte utdanningskrav til pedagogisk personale har gitt økte lønnskostnader.
- Mulige endringer i skolestrukturen.

Det økonomiske utfordringsbildet (barnehage)

- Etterspørselen etter spesialpedagogiske tjenester har økt i barnehagene selv om antallet barn har sunket.
- Økte krav til spesialpedagogiske tiltak kombinert med økonomiske begrensninger skaper en krevende situasjon for sektoren.
- Antall barn i barnehagene uten rett til plass grunnet fødselsdato har økt betraktelig siden 2021 og medfører økte utgifter og utfordringer knyttet til dimensjonering.

Det økonomiske utfordringsbildet (forebyggende tjenester)

- Nedgang i antall barn og unge (0-25 år) betyr ikke nødvendigvis en tilsvarende nedgang i antall barnevernstiltak eller redusert etterspørsel av tjenester fra pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT).
- Det er sammensatte årsaker til behovet og etterspørselen etter forebyggende tjenester, og det betyr at antallet barn og unge som får bistand fra tjenestene, kan holde seg stabilt til tross for demografiske endringer.

Økonomiske rammer i planperioden

Programområde	Budsjett 2024	Revidert budsjett 2024	HØP 2025	HØP 2026	HØP 2027	HØP 2028
P01 Skole	1.198.158'	1.277.151'	1.745.011'	1.729.661'	1.717.261'	1.706.161'
P02 Barnehage	937.766'	956.955'	1.091.702'	1.073.902'	1.074.402'	1.064.502'
P03 Forebyggende tjenester	456.297'	468.337'	503.442'	501.242'	499.442'	497.242'
Sum hovedutvalget	2.592.220'	2.702.444'	3.340.155'	3.304.805'	3.291.105'	3.267.905'

Justering for befolkningsendring (demografi)

Programområde	HØP 2025	HØP 2026	HØP 2027	HØP 2028
P01 Skole	12.500'	14.600'	18.000'	6.900'
P02 Barnehage	13.200'	- 1.800'	- 800'	- 10.200'
P03 Forebyggende tjenester	600'	550'	- 1.250'	- 3.450'
Sum hovedutvalget	26.300'	13.350'	15.950'	- 6.750'

Forslag i statsbudsjettet som påvirker hovedutvalgets områder

Programområde	HØP 2025	HØP 2026	HØP 2027	HØP 2028
P01 Nytt prøvegjennomføringssystem i skolen	- 101'	- 101'	- 101'	- 101'
P01 Statlige og private skoler – endring i elevtall	- 532'	- 532'	- 532'	- 532'
P02 Økt dekningsgrad	4.500'	4.500'	4.500'	4.500'
P02 Nominell videreføring av makspris	3.516'	3.516'	3.516'	3.516'
P03 Overgangsordningen for spesialiserte fosterhjem	184'	184'	184'	184'
P03 Pensjon for fosterforeldre	1.367'	1.367'	1.367'	1.367'
P03 Styrking av lavterskeltilbud innen psykisk helse	2.600'	2.600'	2.600'	2.600'
Sum endringer i statsbudsjettet	11.534'	11.534'	11.534'	11.534'

Innsparingstiltak

Programområde	HØP 2025	HØP 2026	HØP 2027	HØP 2028
P01 Fjerne lokale moderasjonsordninger i SFO	- 3.000'	- 3.000'	- 3.000'	- 3.000'
P01 Reduksjon åpningstid SFO	- 750'	- 1.500'	- 1.500'	- 1.500'
P02 Fjerne lokale moderasjonsordninger	- 4.500'	- 4.500'	- 4.500'	- 4.500'
P02 Prøveprosjekt for styrket bemanning i barnehager avvikles	- 500'	- 1.000'	- 1.500'	- 2.000'
P02 Sentralt opptak i barnehage	- 1.000'	- 2.500'	- 2.500'	- 2.500'
Sum innsparingstiltak	- 9.750'	- 12.500'	- 13.000'	- 13.500'

Nye tiltak

Programområde	HØP 2025	HØP 2026	HØP 2027	HØP 2028
P02 Ikke-rettighetsbarn i drammensbarnehagene	23.000'	23.000'	23.000'	23.000'
P03 Avlønning fosterhjemforeldre	1.000'	1.000'	1.000'	1.000'
Sum nye tiltak	24.000'	24.000'	24.000'	24.000'

Kostnader flyttes til tjenesteområdene

- Kostnader til husleie og renhold flyttes i 2025 fra sentralt ansvar og ut til programområdene etter politisk vedtak i rammesaken.
- Rundt 860 millioner kroner flyttes over til programområdenes budsjettammer.

Gebyrer og betalingssatser

- SFO-prisene reguleres med kommunal deflator (4,1 prosent)
- Oppholdsbetaling for barnehage, fulltid holdes på 2000 kroner per måned.
 - Gratis kjernetid for inntekter under 642.700 kr videreføres ut juli 2025.
 - Fra 1.8.2025 blir denne inntektsgrensen 669.050 kroner.
 - Ingen skal betale mer i oppholdsbetaling enn 6 prosent av familiens samlede inntekt, så inntektsgrensen for redusert oppholdsbetaling forblir 367.000 kroner i året.
 - Søskenmoderasjon for barn nummer to i barnehage forblir 30 %. Det er fortsatt gratis barnehageplass for barn nummer tre.

Moderasjonsordninger som er vedtatt fjernet fra 2025

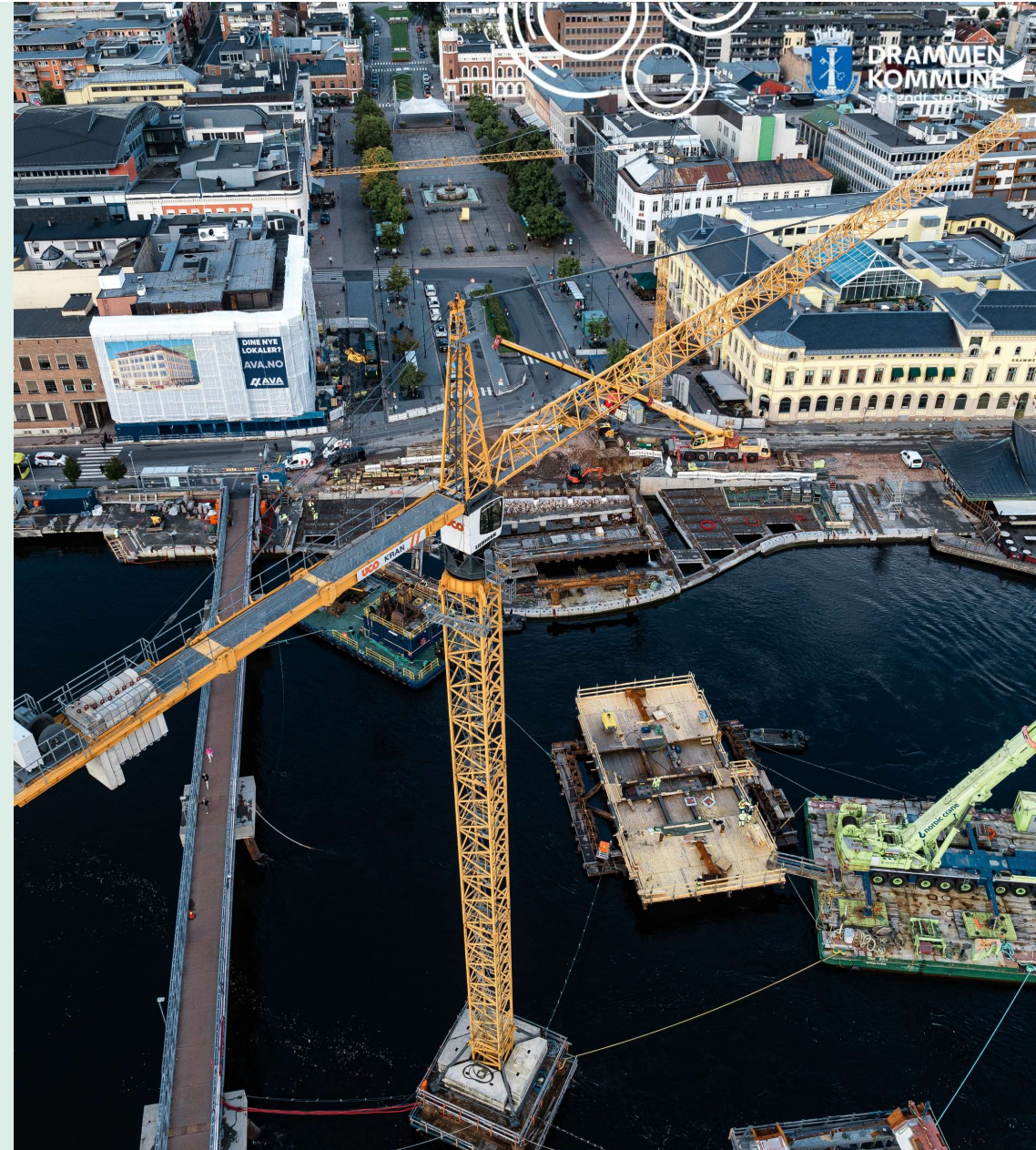
- Gratis barnehageplass for familier med inntekt under kroner 462.000
- Gratis SFO for familier med inntekt under kroner 300.000
- Redusert foreldrebetaling i SFO
 - «Ingen husholdninger skal betale mer enn 5 prosent av samlet inntekt per barn» (kommunal ordning) endres til 6 prosent (statlig ordning)
- Søskenmoderasjon i SFO

Etter HØP ble lagt frem har kommuneadvokaten vurdert at tiltaket ikke kan innføres før 1.august. Dermed vil tiltaket få noe mindre effekt i 2025.

Investeringsbudsjettet

- Forslaget er i hovedsak uendret sammenlignet med rammesaken for 2025.
- Med utviklingen i kommuneøkonomien generelt er nivået som ligger inne i planperioden, noe høyt.
- I 2025 ligger det inne samlede investeringer på i overkant av 1,2 milliarder kroner, hvor bybrua er den største med 333 millioner kroner.

Investeringsbudsjett - Drammen Eiendom KF

Tiltak	2025	2026	2027	2028	Sum 25-28
P01 Etablering av skolekjøkkenpaviljonger, Krokstad skole			15.000'		15.000'
P01 Oppgradering bygningsmassen	12.400'	12.400'	12.400'	12.400'	49.600'
P01/02 Universell utforming skole og barnehage	1.000'	1.000'	1.000'	1.000'	4.000'
P01 Veiavangen ungdomsskole	30.000'	90.000'	190.000'	132.200'	442.200'
P02 Oppgradering bygningsmassen	3.000'	3.000'	3.000'	3.000'	12.000'
P02 Optimalisere eksisterende areal i barnehagene	4.000'	4.000'			8.000'
Sum Drammen Eiendom KF	50.400'	110.400'	221.400'	148.600'	530.800'

Investeringsbudsjett - kommunekassen

Tiltak	2025	2026	2027	2028	Sum 25-28
P01 IKT skole	15.000'	30.000'	15.000'	15.000'	75.000'
P01 Inventar og utstyr	7.000'	7.000'	7.000'	7.000'	28.000'
P01 Inventar Veiavangen ungdomsskole				10.000'	10.000'
P02 Inventar og utstyr	3.800'	3.800'	3.800'	3.800'	15.200'
P02 Investeringer IKT	1.000'	1.000'	1.000'		3.000'
P03 Inventar og utstyr	1.000'	1.000'	1.000'	1.000'	4.000'
Sum Drammen kommunekasse	27.800'	42.800'	27.800'	36.800'	135.200'

Disposisjonsfondet

	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo pr. 01.01.	574.502'	266.282'	226.247'	206.936'	108.826'
Bruk av disposisjonsfond		- 40.035'	- 19.311'	- 98.110'	- 105.581'
HØP 2024-27 – bruk	- 157.949'				
1. tertial 2024 – bruk	- 10.571'				
2. tertial 2024 – bruk forslag	- 1.700'				
Årsoppgjør: Bruk prognose forverring årsresultat	- 138.000'				
Prognose saldo pr. 31.12.	266.282'	226.247'	206.936'	108.826'	3.245'
Generell reserve (3% av brutto driftsinntekter)	271.751'	288.752'	291.119'	292.923'	295.694'
«Rentesikringsfond» (1% av brutto lånegjeld)	98.774'	103.036'	109.740'	116.958'	127.458'
«Eier-risikofond»	20.000'	20.000'	20.000'	20.000'	20.000'
Handlingsreglenes reservekrav pr. 31.12.	390.525'	411.788'	420.859'	429.881'	443.153'
Avvik fra handlingsreglenes krav	- 124.244'	- 185.542'	- 213.923'	- 321.056'	- 439.909'
Disposisjonsfondet i prosent av brt. driftsinnt.	2,9%	2,4%	2,1%	1,1%	0,0%

Disposisjonsfondet (oppdatert)

	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo pr. 01.01.	574.502'	407.008'	450.086'	516.335'	498.719'
Avsetning/bruk av disposisjonsfond		43.078'	66.249'	- 17.616'	- 26.146'
HØP 2024-27 - bruk	- 157.949'				
1. tertial 2024 - bruk	- 10.571'				
2. tertial 2024 - bruk forslag	- 1.700'				
Årsoppgjør: Prognose forbedring årsresultat	2.726'				
Prognose saldo pr. 31.12.	407.008'	450.086'	516.335'	498.719'	472.573'
Generell reserve (3% av brutto driftsinntekter)	271.751'	291.247'	293.686'	295.338'	298.077'
«Rentesikringsfond» (1% av brutto lånegjeld)	98.774'	103.036'	109.740'	116.958'	127.458'
«Eier-risikofond»	20.000'	20.000'	20.000'	20.000'	20.000'
Handlingsreglenes reservekrav pr. 31.12.	390.525'	414.283'	423.426'	432.296'	445.536'
Avvik fra handlingsreglenes krav	16.483'	35.803'	92.009'	66.423'	27.037'
Disposisjonsfondet i prosent av brt. driftsinnt.	4,5%	4,6%	5.3%	5,1%	4,8%

Forutsetninger for utvikling i disposisjonsfondet

	2024	2025	2026	2027	2028
Prognose saldo pr. 31.12.	266.282'	226.247'	206.936'	108.826'	3.245'
Avvik fra handlingsreglenes krav	- 124.244'	- 185.542'	- 213.923'	- 321.056'	- 439.909'
Disposisjonsfondet i prosent av brt. driftsinnt.	2,9%	2,4%	2,1%	1,1%	0,0%

	2024	2025	2026	2027	2028
Prognose saldo pr. 31.12.	407.008'	450.086'	516.335'	498.719'	472.573'
Avvik fra handlingsreglenes krav	16.483'	35.803'	92.009'	66.423'	27.037'
Disposisjonsfondet i prosent av brt. driftsinnt.	4,5%	4,6%	5,3%	5,1%	4,8%

1

Økte inntekter disponeres til å bedre driftsresultatet.

2

Alle vedtatte innsparingstiltak gir full effekt.

3

Tjenestene holder driften innenfor budsjettammene.

Investeringer og bruk av disposisjonsfondet

- Kommunedirektøren har lagt følgende forutsetninger til grunn for investeringsbudsjettet i 2025:
 - Nye prosjekter i 2025 forventes igangsatt inntil første prognose for driftsbudsjettet i 2025 foreligger.
 - Dersom Stortinget vedtar å styrke kommuneøkonomien i 2025 forutsettes at disse inntektene benyttes til å forbedre netto driftsresultat slik at bruk av disposisjonsfond kan reduseres.
 - Hvis Stortinget ikke bevilger ekstra midler til kommunene i 2025, vil kommunedirektøren fremme nytt forslag til prioritering av investeringsbudsjettet.
- Kommunedirektøren legger fram egne saker om Krokstad sykehjem og Veiavangen ungdomsskole.

Oppfølging av politiske vedtak og prioritering av planoppgaver

- Forslaget til Handlings- og økonomiplan 2025-28 har 19 vedlegg.
- Det er to nye vedlegg som kommunestyret bør være spesielt oppmerksomme på.
- Vedlegg 13 er en oversikt over tidligere fattede vedtak som kommunedirektøren nå anser å være innarbeidet i og omfattet av teksten i handlingsdelen.
- Vedlegg 14 er en prioritering av samtlige planoppgaver som er vedtatt i planstrategien.

**DRAMMEN
KOMMUNE**
- et godt sted å leve